

דאליזדור

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: נישואין (ט)

כז' טבת תשפ"ב 1406 (שנה כז')

הפטרה: "כה אמר"
(יחזקאל כח)

פרשת וארא - שבת מברכי

ראש חודש שבט יחול אי"ה ביום שני מולדו בליל שני בשעה 2:23 ו-15 חלקים.

"וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה'" (ו,ב)

פירש הרב "שפתי כהן" זצ"ל: משה רבינו התאונן מדוע הכביד פרעה את עול השעבוד על בני ישראל ופסק מלתת להם תבן, ענהו הקב"ה: אדרבה, זו ההוכחה שגאולתם קרובה לבוא שנאמר: "ראה ראיתי את עני עמי... וארד להצילו", והכאבים העזים הם אות וסימן לישועה הקרובה. כך בחבלי משיח, הצרות המתגברות בזמן האחרון על עם ישראל ברוחניות ובגשמיות מתוכן תבוא הפדות והרווחה במהרה. ופירש הרב "תורת חכם" זצ"ל: "וידבר אלוקים" – זו מידת הדין, "אל משה, ויאמר אליו אני ה'" – זו מידת הרחמים: דע לך שתוקף השיעבוד שנדמה לך כדין נורא הוא למעשה חסד ורחמים, משום שעל ידו תבוא הגאולה במהרה כמו שתוקף החשיכה מורה על הבוקר העומד להפציע ולבוא. (מעייני השבוע)

הוא הדין בשידוכים גם כשזמן ההמתנה ארוך ונראה בלתי נגמר, כשבין לבין נוחלים אכזבות ותשובות שליליות. צריך לדעת ולזכור כי "אני ה'" – ממני העיכוב לטובתכם, וכשתקבלו את המצב בהכנעה ובאהבה תזכו לישועתכם לבנות בית נאמן לשמי ולכבודי.

"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בקל-שדי ושמי ה' לא נודעתי להם" (א,ב)

משה רבינו מתאונן לפני הקב"ה על קושי השעבוד של ישראל ההולך ומחמיר מיום ליום. אמר לו הקב"ה: הרבה פעמים נגליתי לאברהם, יצחק ויעקב ולא נודעתי להם כי שמי ה' כשם שאמרתי לך ולא הרהרו אחר מידותי... ויש להבין את פשר התביעה שנתבע כאן משה שהרי שאין זה דומה לענייני האבות. כי אצלם נגע הדבר לחייהם הפרטיים ולכן לא התרעמו, אבל אצל משה נגע הדבר לכלל ישראל הנתונים בצרה שאז ודאי שאסור לו לעבור בשתיקה בשעה שהם נאנקים וכורעים תחת נטל הצרות ובכל זאת נתבע. אלא הטענה על משה לא הייתה על הצעקה שצעק על צרת עמו אלא על שאמר: "למה הרעות לעם הזה", ועל זה אמר לו הקב"ה שהוא מהרהר אחרי מידותיו. ללמדנו שאל לנו להתלונן ולהתבכיין כל הזמן ואדרבא ללמוד להודות על כל הטוב שיש לנו ומתוך שנראה כמה הקב"ה משפיע עלינו שפע חסדים נזכה לעוד ועוד שפע שירד עלינו.

חתן בלי כובע

מעשה שהיה

מרים גדלה ונולדה בקנדה, בבית יהודי מודרני אך הייתה לה אמונה תמימה בהשגחה פרטית ושם שמים היה שגור על לשונה. היא התלבשה בצניעות והייתה מתפללת 3 תפילות ביום ואף התנדבה בבית האבות הסמוך והיוותה משענת לכמה ישישות חולניות. עם הגיעה לפרקה רצה אביה מנחם מנדל לשדכה לרוג'ר לנדאו בחור דתי, חביב שסיים לא מכבר עריכת דין באוניברסיטת מונטריאול. אמה המליצה על בן השכנים גיוני מנהיים, אף הוא צעיר דתי מוכשר שפתח עסק מצליח. הוריה רצו שיהיה לה עתיד כלכלי טוב עם בחור טוב אלא שמרי-מרים בת ה-20 חשבה קצת אחרת, היא רצתה בעל בן תורה, ופרנסה? הרי היא מן

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 4:52-4:47 * סוף זמן ק"ש 8:43-8:41

יציאת שבת: 5:50

יציאת שבת: 5:19

כניסת שבת: 4:27

השמים. אך את זאת לא אמרה להוריה ביודעה שהביטוי הזה יקפיץ אותם ויעלה את מפלס לחץ הדם שלהם. למרות שלמדה בבית ספר יהודי תורני פתוח למדי השכילה לשמור על צניעותה ודקדקה במצוות. "אני לא מבין אותך, לא עורך דין טוב לך ולא איש עסקים מצליח.... אני חושד שאת מעוניינת בבחור ישיבה! האמנם?," רטן אביה, "בהחלט נכון" הודיעה.

אמה הביטה עליה במבט מבוהל ועיניים מכווצות "את מתכוונת לאחד כזה שלבוש מכנסיים שחורים, חולצה לבנה, עניבה מחוספסת, פיאות ענקיות, חליפה וכובע ענק על הראש?."

"כן אמא, כמעט דייקת, תיארתי אותו אחד לאחד, אבל חוץ מהכובע, אני רוצה בחור ישיבה בלי כובע," השיבה. "למה כובע? יותר נכון למה בלי כובע?," התעניין האב המודאג שכל חבריו בקנדה ללא יוצא מן הכלל השיאו את בנותיהם לדתיים עובדים אך לא לחרדים לומדים". מה זה משנה עם כובע בלי כובע? שאל "לא יודעת בדיוק, כובע זה קצת משונה, שתהיה לו כיפה שחורה גדולה על הראש, זה מספיק, ושידע הרבה תורה". "אז איפה מוצאים בחור ישיבה בלי כובע?" רטנה אמה, שלא כל כך התאים לה שידוך עם חרדי.

"אני חושבת שיש כאלה בירושלים...." השיבה הבת.

יצחק אייזנבוין, בחור ישיבה מבריק מפתח תקוה אהב מאד את סביו וסבתו, הורי אביו שהתגוררו בירושלים בואכה שכונת בית ישראל. בימי ילדותו נהג לפקוד את ביתם מס' פעמים בשנה שהוא הולך עם סביו לבית הכנסת ע"ש הגר"א. סבו היו מושיבו על ברכיו, מטמין לו שתי סוכריות בכפות ידיו ומצמיד את סידור התפילה לידי ולוחש באוזנו "תתייחס למילים שבסידור כאילו הם סוכריות, תלעס אותם לאט לאט, תבין מה כתוב ותרגיש שאתה בין כפות ידיו של הבורא ותהנה מהתפילה כאילו יש לך מיליון סוכריות בפה, כל מילה בתפילה סוכריה" הו, יצחק אהב מאד את המשל הזה והספיג אותו עמוק עמוק בחדרי ליבו הקטן, וזכה עם השנים לחוש את העונג שבתפילה. כשהגיע לפרק "האיש המקדש", הוא למד בישיבה ירושלמית, סבא כבר היה חולה ותשוש ונזקק לעזרת נכדיו כדי לתפקד, כשהנכדים הצדיקים חילקו ביניהם ימים ושבתות של שהייה במחיצתו ותמכו בו בדרך לבית הכנסת. הסבא לא היה מוכן לוותר על אף תפילה "כל עוד הרגליים סוחבות, סוחבים אותן לבית השם", אמר.

שבת פרשת "בלק", יצחק אחז את מטלטליו ונסע מפתח תקוה לירושלים לבית סביו וסבתו לשבות עימם את השבת. הוא עלה לאוטובוס, הניח את הכובע על הכיסא סמוך כשעל רגליו תיקן האישי גדוש בספרים. הוא התחיל לעיין עד שעניניו נעצמו, הוא פקח את עיניו בתחנה האחרונה הסמוכה לבית סביו וסבתו. אחז בתיקו ומיהר לרדת וורז את צעדיו ולפתע נזכר..... הכובע נשאר באוטובוס, הוא רץ לכביש הראשי אך לשווא, ענן פיח אפור התאבך לו בין הסמטאות, ד"ש מהאוטובוס. הוא הגיע ונקש על הדלת, סבא חיבקו בחום רב ואמר: "אל תגלה לאף אחד, אתה הנכד שאני הכי הכי אוהב". יצחק חיין, כל הנכדים הכירו את המשפט המתוק הזה, וכל אחד נהנה לחשוב שהמילים הללו נועדו אך ורק בשבילו. "סבא, שכחתי את הכובע באוטובוס", עדכן בעצב. "אני מצטער אבל אין לי כובע מתאים עכשיו, ועכשיו בוא ונלך לבית הכנסת". "לא סבא, מצטער אני בשידוכים. לא נאה לבן תורה להגיע בשבת לבית הכנסת בלי כובע. זה עלול לעשות לי שם לא טוב.... אלוהה אותך עד הפתח.. אני מתבייש להראות כך... אתפוש פינה צנועה ואתפלל..." סבתא לא האמינה למשמע אוזניה: "קורה... שכן ישיבה מתעורר באוטובוס, מבוהל כולו ושוכח כובע. אני מתנחמת בעובדה שיש מחלקת אבידות מאד רצינית לחברת האוטובוסים. ועכשיו תהיה רציני, לך להתפלל עם סבא".

יצחק נכנס לבית הכנסת עם סבא אך הלך להתפלל בפינה צדדית. כך חזר הדבר על עצמו בשחרית ובמנחה. עם סיום תפילת מנחה פנה הגבאי לסבא ושאל: "תאמר לי בבקשה, מי זה הבחור שליווה אותך השבת, הוא מוכר לי?", "זה הנכד שלי יצחק, הבן של הבן שלי רפאל,

מפתח תקוה. "הוא נראה חמד של בחור, הוא התפלל במטבחון, אין לי מושג למה... אבל כולו דבקות בתפילה, ממש תפארת בחורים, רואים עליו שעדיין לגדולות", ואז הפתיע בשאלה "תגיד לי, יצחק שלך בשידוכים?". "כן", השיב. "יופי", צהל הגבאי "יש לי נכדה חוצניקית שגרה בקנדה, היא התגוררה אצלנו חודש ימים וטסה בעוד מס' ימים בחזרה, היא מחפשת שידוך עם בחור ישיבה... ואל תשאל אותי למה, אבל אחד כזה שלא חובש כובע... והנכד שלך נראה מתאים לה, מה אתה אומר?". "במוצ"ש ניקח פרטים לברור ונמסור גם לכם פרטים" הפטיר כשהוא נשען על כתפו של יצחק שנכנס לסייע לו לצאת. בדרך עדכן את נכדו על ההצעה "סבא, איזו בושה, להיפגש עמה בלי הכובע", "זה בסדר יצחק, הכלה הזו מחפשת דווקא בחור ישיבה בלי כובע..." לאחר מס' שעות הם נפגשו. ולמה לנו להאריך, מרים רצתה חתן בלי כובע, אבל בחתונה, כמו כל בחור ישיבה יצחק צעד לעבר כלתו בדרך לחופה עם כובע, ועוד איזה יופי של כובע. והייתה זו עוד פנינה בוהקת של השגחה פרטית מפליאה, בכתרו של המלך המזווג זיווגים ע"פ חשבונותיו העלומים כדי לתקן עת עולמו (קובי לוי-גם אתה יכול)

הלכות שידוכין [ט]

פינת ההלכה

א. חייב כל אדם לשאת אשה (ש"ע אבה"ע סי' א ס"א, וגם על האשה יש חובה להתחתן (הרמ"א סי' ג סס). ומצוה גדולה היא זו שבא תלוי קיום העולם וישובו (ענין ש"ע סס, וילקו"י שובע שמחות ח"א לרש"ל יצחק יוסף ח"א פ"א ס"א) ובדור שלנו בו גדולים הפיתויים והניסיונות בנושא צניעות, מצוה גדולה להזדרז ולהינשא (וילקו"י ס"ג).
ב. כל מי שבידו האפשרות לעזור לקרוביו וידידיו ולהציע להם שידוך הגון, מעלתו גדולה ומצוה רבה היא (וילקו"י פ"א ס"ז, נישואין כהלכה לגר"מ כהן סי' א ס"א).

ג. הנושא אשה כשרה אפילו לשם ממון מותר (הרמ"א אבה"ע סי' ב ס"א, ערוך השולחן לגר"י עפשטיין אבה"ע סי' ב ס"א) אדרבא אם בנוסף לתכונותיה הטובות יש גם ממון יוכל לשבת וללמוד תורה ללא דאגות (מחנה לאובן לגר"י וזכנת עמ' כ, ערוך השולחן סס).

אך אם צד הכלה הבטיחו שיתנו ממון רב לאחר הנישואין וחזרו בהם [לפני הנישואין] לא יבטל את השידוך בעקבות כך וגם לא יתקוטט איתם בעבור זה, ומי שעושה כן [שמכריח אותם לתת שלא מרצונם הטוב (ערוך השולחן סס ס"ז)] נקרא נושא אשה לשם ממון [דהוי ליה בנים שאינם מהוגנים] אלא כמה שייתן לו חמיו ייקח בעין טובה ויצליח (הרמ"א סס וילקו"י שובע שמחות עמ' לה).

דוגמא ממעשה שהיה: בן ישיבה שהגיע לפרקו הגיע ל"חזון איש" צ"ל כשהוא מתלבט: עליו לבחור בין 2 הצעות שידוכין, אחת בת עשירים עם מזונות ונדוניה עשירה שהתחנכה במוסד דתי ומלמדת באחד מבתי הספר שם אבל מבטיחה לעזוב את מקום עבודתה וללכת אחרי הבעל בכל הנוגע ליראת שמים. והשניה בת עניים פשוטה בלא יחסו ובלי פרוטה אך היא מתחנכת בבית יעקב ומצטיינת בצדקותה והוא אינו יודע באיזו הצעה לבחור?

לשמע דבריו הצטחק ה"חזון איש" ואמר: "פשוט שתבחר בשנייה". תמה הבחור ושאל: "הלא הראשונה גם היא מבטיחה לנהל בית של תורה כשאיפת?" השיב ה"חזון איש": "כלום ניתנה יראת שמים להבטחות בחוזים והסכמים?" הדגיש הבחור שמאחר שהוא עצמו דל אמצעים אם תהיה כלתו ענייה כיצד יוכל להקים בית בישראל מבלי שיצטרך לצאת לעבוד ותורה מה תהא עליה?" ענה ה"חזון איש": "שלשה שותפים באדם, בני זוג שכורתים ברית נישואין עושים שותפות עם הקב"ה, מה בכך אם אין לשני השותפים מאומה, בזמן שהשותף השלישי הוא קונה הכל, הוא ייתן מזונות בשפע, הוא יכלכל אתכם בנדוניה ובכל מילי דמיטב".

ד. בשידוכין כשמיגיעים שני הצדדים להבנה שהם מתאימים זה לזה ומנהלים משא ומתן כמה כל צד משלם לחתונה, צריך להיזהר שלא להכריח את הצד השני לתת יותר ממה שהם יכולים, שאם מאלצם יש לחוש בזה לממון שלא ביושר שאין רואים בו סימן ברכה. אך ההורים של החתן והכלה צריכים לעשות מאמץ ולחסוך ממאכלם כדי שיוכלו להשיאם (מפי הרש"ל מר"ן עובדיה יוסף זאק"ל הוצא בילקו"י שובע שמחות עמ' סג).

ה. ראובן קיבל הצעה של בחורה שאביה הבטיח שייתן עזרה כספית לאחר החתונה ואחד יודע כי אבי הכלה לא יעמוד בדיבורו, מותר לו לגלות זאת לראובן ולהזהירו מפני מזימת האב אך בהתאם לתנאים הבאים:

* עליו לדעת בוודאות כי האב מתכוון לרמות את ראובן ולא לקיים את אשר הבטיח לו (או יודע כי הוא רמאי בטבעו, או שמכירו כאיש עני שאין באפשרותו לעמוד בהבטחתו, או שהוא בעצמו אמר לו במפורש כי לא יקיים את הבטחתו). אם אין לו כל הוכחה שהוא לא יקיים את הבטחתו ורק יודע לו שהוא אינו אדם אמיד, אין הוא רשאי לספר על כך לראובן, מפני שאין די בעובדה זו

כדי להניח שהוא לא יעמוד בדיבורו.

* הוא רשאי לספר לראובן על כוונת האב לא לקיים את הבטחתו הכספית, רק בתנאי שידוע לו שראובן לא היה מסכים לשידוך ללא קיום הבטחה זו. אך, אם נראה לו כי ראובן מעוניין בשידוך גם אם לא תקום ההבטחה, הוא אינו רשאי לספר לו על כוונת האב. אולם גם במקרה זה, אם גילוי הדבר יוכל לסייע בידו לקבל את המובטח לו, הוא רשאי לספר לו.

* אם ידוע לו כי ראובן גם הוא מרמה באיזה שהוא פרט, את אבי המיועדת להיות כלתו, אסור לו לגלות לו את כוונת האב שלא לקיים את הבטחתו (נאור לשון ה' רכילות פ"י ס"ט).

ו. לאחר האירוסין, הוא רשאי לספר לחתן כי אבי הכלה מתכוון לרמותו בנוגע לעזרה הכספית שהבטיח לתת לו לאחר החתונה, רק בתנאי שברור כי הוא יגיב בדרך המותרת על פי ההלכה [היינו יחפש עצה להישמר מרמאות או שיתיעץ עם רב מה לעשות] (וע"פ התנאים בסעיף הקודם) זאת ועוד עליו להיות בטוח שאין כוונת רמאות גם מצד החתן.

החתן עצמו, לאחר ששמע כי עומדים לרמותו רשאי לחפש עצה כיצד להישמר מן הרמאות, אך אסור לו לבטל את השידוך. לפיכך אם נראה לו, כי בעקבות הדברים ששמע הוא עשוי לבטל את השידוך ללא היתר הלכתי, אין הוא רשאי לספר לו דבר. (נאור לשון ה' רכילות פ"י ס"ט).

ז. אם המיועד להיות חתן הוא בעל ידיעות מועטות בתורה, אסור לספר על כך למשפחת הכלה, כי זה הפסד שהם גרמו לעצמם משום שהיה ביכולתם לברר זאת מתחילה.

אילו היו רוצים חתן תלמיד חכם דווקא, היה עליהם לשאול עליו בעלי תורה שהיו בוחנים את ידיעותיו בתורה, ומאחר ולא עשו כן מוכח הדבר שהם התרצו לחתן כזה (נאור לשון ה' רכילות פ"י ס"ח).

ח. תלמיד חכם המתבקש לתת את חוות דעתו על ידיעותיו בתורה של בחור המיועד להיות חתן, חייב לספר את האמת, מפני שברור מראש כי שני הצדדים, מתוך הסכמה הדדית, מעוניינים לדעת את האמת, אולם התלמיד חכם צריך לשקול את דבריו והתחשב גם במידת התאמת השידוך (שהרי ידיעת התורה היא דבר יחסי ויש לדעת מהי מידת הידיעה שבה מעוניין השואל) כמו כן עליו להיזהר לא להגזים בתיאור חוסר הידיעות בתורה, כי בכך יעבור על איסור לשון הרע (נאור לשון סס).

דוגמא מעשית: חתנו של מר רבינוביץ נותן שיעור קבוע במשנה למתפללי בית הכנסת. מר שטרן שהיה אחד מלומדי השיעור נכסף גם הוא לחתן מוכשר ובקי בתורה כמותו. יום אחד כשהוצע בחור לבתו, הוא ניגש לראש הישיבה כדי לשאול אם הבחור הוא למדן מובהק ובקי בתורה. ראש הישיבה רשאי כמובן למלא את מבוקשו של מר שטרן, אולם לפני כן עליו לבחון עד כמה מגיעה הערכה והבנתו ללמדנות ובקיאיות בתורה, אם נראה לו שהבחור מתאים לדרישותיו של מר שטרן עליו להשיב בחיוב למרות שהמושגים שלו עצמו על למדנות ובקיאיות בתורה שונים בהרבה מאלו של מר שטרן (נאור לשון סס).

להעיר ולעורר בעניין תפילת שחרית [נכון ליום שישי פרשת וארא]

פועלים שזמנם מצומצם ועליהם להופיע במקום עבודתם בשעות המוקדמות של הבוקר, ובפרט בימות החורף שהשעה דחוקה להם:

* מותר להם להתפלל לכתחילה אחר עמוד השחר, וכשבאים יתחילו פרשת העקידה וסדר הקרבנות כ-90 דקות לפני הנץ החמה [היום הזמן ת"א- 5:21, חיפה- 5:22, ב"ש- 5:17, י-ם- 5:14], באופן שיתחילו "ברוך שאמר" לאחר עמוד השחר (שהוא 72 דקות קודם הנץ החמה, וכנ"ל) [היום הזמן ת"א- 5:38, חיפה- 5:38, ב"ש- 5:34, י-ם- 5:31]

* כאשר יסיימו הציבור ברכות ישתבחו (שבינתיים עברו לא פחות מ-6 דקות אחר עמוד השחר) [היום הזמן ת"א- 5:45, חיפה- 5:44, ב"ש- 5:41, י-ם- 5:37] יתעטפו בציצית ויניחו תפילין בברכותיהן, ואח"כ יאמרו השליח ציבור קדיש וברכו, (וטוב שיאמר בלחש 3 פסוקים ה' צבאות עמנו וכו' לפני שיאמר הקדיש) ויתחילו ברכת יוצר אור וכו'.

* כאשר יגיעו לתפילת שמונה עשרה יתפלל השליח ציבור בקול רם שלוש ברכות הראשונות וגם הציבור יתפללו עימו מילה במילה עם הקדושה ואח"כ יסיימו התפילה בלחש. ואין צורך להתפלל חזרה מאחר שהפועלים ממהרים לעבודתם,

* ואם יש להם עוד פנאי מועט יאמרו וידוי וי"ג מידות ונפילת אפיים, ואם לא ידלגו הוידוי ונפילת אפיים, ויאמרו חצי קדיש, ואח"כ יאמרו אשרי ובא לציון, וקדיש תתקבל ויחלצו הטלית והתפילין תוך כדי אמירת שיר של יום ועלינו לשבת, ויצאו לעבודתם.

* וביום שני וחמישי כשהזמן מצומצם יש להעדיף קריאת ספר תורה על הוידוי והתחנונים.

* ובדרך הליכתם לעבודה יסיימו את שאר התפילה, ומובן מאליו שאם יש להם עוד פנאי, יאמרו תפילת שמונה עשרה עם חזרת השליח ציבור וכן ישלימו במידת האפשר את שאר התפילה. (ולקו"י ח"א עמ' קלו ס"ג).

מתארגנת קבוצה באשדוד לפתוח כולל בוקר מ- 9:00 עד 13:00 לבחורים רווקים
בבית כנסת פורת יוסף אזור י' לפרטים 054-8480444 הרב לוי